

VÄSTGÖTA-DEMOKRATEN Torsdagen den 19 mars 1942

Herbert Tingsten:

Australien inför kriget

Australien har mindre än något annat jämförligt land lidit av inre och yttre konflikter. Koloniseringen, som började efter Storbritanniens besittningstagande av den nya världsdelen år 1788, kunde genomföras utan krigiska föregång av någon betydelse; de lågt stående och fåtaliga infödingarna underkastade sig utan organiserat motstånd det engelska styret, och den brittiska flottans välförda på haven omöjliggjorde varje konkurrens från andra stormakters sida. Först i slutet av 1800-talet inträdde en förändring i läget. Då Tyskland och Japan blev världsmakter, voro förvecklingar, som direkt kunde beröra Australien, icke längre uteslutna. Dessa förhållanden, jämte hänsyn till handels och samfärdsels ändamålsenliga organisation, ledde till de sex australiska koloniernas enande i ett statsförbund år 1901. Den nya staten organiserade ett självständigt försvar, men dess väsentliga skydd förblev den brittiska flottan. Under världskriget 1914—1918 visade Australien sin trohet mot moderlandet och imperiet. Frivilligt gingo 330,000 australier i fält i Europa, Asien och Afrika; deras förluster uppgingo till nära 60,000 dödade och 160,000 sårade och fångar. Dessa insatser voro proportionsvis vida mindre än moderlandets, det stundom framförda påståendet, att England lät sina dominions och kolonier bära en oproportionerlig andel av krigets bördor är en legend. Med tanke på Australiens avlägsna och trygga läget och på att dess arméer bestodo av frivilliga voro landets krigsprestationer emellertid märkliga.

Under det nuvarande världskriget är läget ett annat. Sedan Japan inträtt i kriget såsom det brittiska imperiets motståndare står Australien för första gången inför ett omedel-

bart angreppshot. Den brittiska flottan, som under ett och halvt sekel framstått som ett säkert skydd, behärskar icke längre, trots förbundet med Förenta staterna, farvattnen kring den australiska kontinenten. Australien rustar sig till självförsvar, under en anspänning, som icke äger motsvarighet i det föregångna, bereder det sig att möta invasionen.

Ur politisk, ekonomisk och social synpunkt är Australien en utomordentligt intressant samhällsbildning. Den i statsförbundet genomförda demokratin bygger på traditioner av folklig självstyrelse i de särskilda staterna sedan mitten av 1880-talet. Representationen är, efter amerikanskt mönster, uppdelad på två kamrar, av vilka den ena består av representanter från varje delstat, medan i den andra staternas representation är beroende av deras folkmängd. Ministären, som i praktiken utövar kronans befogenheter, är parlamentariskt beroende av den andra av dessa kamrar, represen-

tanhuset. De politiska motsättningarna ha varit jämförelsevis milda. En av förutsättningarna härför är folkets nationella homogenitet. Omkring 98 procent av befolkningen beräknas härstamma från Storbritannien, infödingarnas antal är blott något över 50,000, och invandringen av "färgade" har förbjudits genom lagstiftning. Arbetarpartiet, som utgjort den mest stabila faktorn i australisk politik, har verkat för ett "vitt Australien", socialpolitiska reformer och statskontroll över monopolpolitiska företag samt har endast i ringa utsträckning påverkats av i mera egentlig mening socialistiska doktriner. Det främsta "borgerliga" partiet har under senare år varit det förenade australiska partiet, det har ofta samarbetat med bondepartiet, som är det minsta av landets tre partier.

Australien är ytterligt glest befolkat. På 7,7 milj. kvkm. lever en befolkning av omkr. 7 milj. Europas areal är 11,5 milj. kvkm. och dess befolkning 550 milj. Naturtillgångarna äro ojämförligt mindre än Europas, men de äro utomordentligt stora i förhållande till folkmängden. Då befolkningen på grund av att immigrationen under senare tid varit obetydlig och nativiteten låg tenderar att bli stationär har Australien kommit att framstå som ett av de främsta målen för det överbefolkade Japans expansionspolitik. Det gynnsamma ekonomiska läget avspeglas i näringslivets struktur. Akerbruk och framför allt boskapskötsel ha tidigare varit de dominerande näringarna och frambringa för närvarande omkring halva produktionen. Exporten, som i regel överväger importen, består väsentligen av råvaror: ullandet producerar 1/4 av världens ull och exporterar större delen — kött, smör och andra mejeriprodukter. Bergsbru-

ket ger guld (nu blott 3 proc., för några årtionden sedan 20 proc. av världsproduktionen), kol, järn, koppar, bly och tenn. Industrien ha, skyddad av höga tullar, ständigt växt i betydelse. Den omfattar numera omkring 40 proc. av produktionen. Halva den yrkesutövande befolkningen arbetar inom industri, handel och kommunikationsväsen, endast något mer än 1/6 inom jordbruk och boskapsskötsel. Härmed sammanhänger, att det glest befolkade Australien är ett av världens mest urbaniserade länder. 47 proc. av befolkningen bor i huvudstäderna, 17 proc. i andra städer och 36 proc. på landsbygden.

Med denna ekonomiska och sociala struktur är en hög levnadsstandard naturligt förknippad. Trots att livsförnödenheterna i massa exporteras kan större delen av befolkningen ägna sig åt att producera andra varor. Enligt undersökningar av reallönerna står också Australien synnerligen högt. En jämförelse mellan arbetarebefolkningens lev-

nadsstandard från januari 1930 visar, att om reallönen i England sättes till 100, den australiska reallönen var 148. Endast Förenta staterna och Nya Zeeland torde förete en lika hög eller högre levnadsstandard. Ur socialpolitisk synpunkt har den unga världsdelen framträtt som föregångare i fråga om experiment. Åtta timmars arbetsdag, invaliditets- och ålderspensionering genomfördes redan i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Den märklige nyheten är den vid samma tid beslutade lagstiftningen om obligatorisk skiljedom i alla arbetstvister, varigenom strejker och lockouter i princip förbjöds. Till denna lagstiftning, som framdrivits främst av arbetarepartiet, sluta sig genom praxis tillkomna regler om minimilöner.

straliska frivilliga gjort uppmärksammade insatser. På hösten 1941 uppgavs, att Australien skulle ha 400,000 man under vapen, däribland 60,000 vid flyget (mot 3,000 1939). Med Japans inträde i kriget intensifierades krigsansträngningarna.

Det australiska folket har enigt stått bakom den förda krigspolitiken. Då i oktober 1941 den borgerliga regeringen efterträddes av en arbetaregering betonades allmänt, att några meningsbrytningar i fråga om kravet på aktiv krigföring icke funnes. Den avgående premiärministern yttrade, att de bakom honom stående partierna skulle ge den nya regeringen generell stöd vid fullföljandet av en kraftfull krigspolitik, den nya premiärministern, Curtin, lovade, att regeringen skulle föra kriget med all kraft. Det kan icke betvivlas, att invasionshotet ytterligare stärkt den nationella sammanhållningen.

43
Efter förra världskriget genomfördes en stark reduktion av försvaret. Den obligatoriska tjänsteplikten avskaffades och armén begränsades till en frivillig milis på 30,000 man. Omkring 1936 igångsattes en upprustning, och milisen ökades successivt till omkring 70,000 man, flyget synes vid krigsutbrottet ha varit svagt utvecklat, medan flottan bestod av två tunga och fyra lätta kryssare samt ett antal mindre fartyg. I september 1939 slöt Australien utan uppskov och utan meningskiljaktigheter upp vid moderlandets sida. Ett omfattande rustningsprogram utformades. Obligatorisk militärtjänst infördes, och utbildningen av vissa årsklasser påbörjades. I fråga om truppsändningar utom Australien byggde man liksom under förra världskriget på frivillighetsprincipen. I februari 1940 skickades första kontingenterna till imperiets försvar; på Kreta, i Libyen och nu senast på Malacka ha de au-

Herbert Tingsten: Idékritik. Bonnier 1941. 6:50. Intellektuell skärpa är Tingstens mest påfallande egenskap som forskare. Att följa hans analyser av olika ideologier är som att bevittna en skicklig kirurg i arbete. I skenbart bindande tankegångar uppvisar han luckor, felslut, tautologier och orimligheter. I sin sista bok har han sammanfört åtta uppsatser, de flesta av ovan anförda karaktär. Ingen auktoritet går fri från hans kritik. Själve Hägerström får finna sig i att bli föremål för en kritisk analys, som påvisar tankemål för en kritisk analys, som påvisar tankemål för en kritisk analys, som påvisar tankemål för en kritisk analys i vetenskaplig debatt). I en uppsats om »Nationell självprövning» visas hur olika folks karaktäristik av sig själva ger i det närmaste samma resultat. I en annan framlägges sambandet mellan den franska syndikalismen och fascismen. Samlingen avslutas med det tal Tingsten höll vid recipientfesten vid Stockholms Högskola vid 1940. I detta framgläntar det patos, som ligger bakom författarens till synes blott kritiskt söndermutande analyser: »Men en vetenskap, som är stum, då de värden, den är satt att försvara, angripas, fyller inte sin uppgift. En vetenskap, som vill förvandla elfenbenstornet till en väderkvarn, vars rörelseriktning bestämmas av stormen utanför, har förrätt sin egen sak. Den trygghet vi ha rätt att kräva är inte den, som alltid står underkastelsen till buds. Den är frihetens trygghet.»
R. Beskow.
Min andra unedom.

Herbert Tingsten har lämnat tvänne nya bidrag till idédebatten, visserligen främst arbetarrörelsens, men både hans "Problem i svensk demokrati" (Tiden) och de uppsatser han samlat i sin "Idékritik" (Bonniers), böra kunna påräkna ett stort allmänt intresse. I den första analyserar han vår parlamentarism, vårt valsätt, regeringsproblemet och de medborgerliga friheterna. Av särskilt intresse är det här han har att säga om oppositionsundersökningarna och deras betydelse för demokratin. Mången delar nog hans skepsis på den punkten. Ut "Idékritik" är det många frågor som utredas; de politiska ideologierna analyseras sålunda obarmhärtigt radikalt. Obarmhärtigt radikalt är också kapitlet om nationell självprövning. "Framstegstanken i politiken" och den idehistoriska återblicken "1789—1940" vill man rekommendera för varje

tänkande människa att läsa. Det rör sig om viktiga ting, som man inte undgår att taga ställning till i diskussionerna om livsåskådning och världsförklaring.

Kidman